

הרב שלמה דוד כובש
רב דקהילת אופן ישן
(אובודא)

הרב שלום הלוי הורביץ
רב דקהילת טשארטקאוו
(טעלעקי פלאץ)

הרה"ג ברוך אבערלאנדער
אב"ד
ורב דקהילת חברה ש"ס ליובאוויטש

בס"ד

Sávuot ünnepétől újra lehet szabadtéri közösségi imákat szervezni

Lassan tíz hét telt el azóta, hogy utoljára zsinagógában, közösségben imádkozhattunk. A járvány alakulását figyelve és szakértőkkel konzultálva úgy látom, hogy elértünk ahhoz az áldásos pillanathoz amikor, ha óvatosan is, de közösségi imákat lehet szervezni. Az imákat Sávuot, a Tóra-adás ünnepétől kezdve, **2020. május 28. estétől lehet tartani**, egyelőre szabad téren. A döntés súlya miatt több rabbival és orvosprofesszor konzultáltam, akikkel közösen jutottunk erre a konklúzióra.

Miért tartanak zárva a zsinagógák?

A zsinagógák zárva tartása nem gyengeségből történt: minden teljesen bezárt zsinagóga bizonyíték volt arra, hogy a zsidóságban az élet védelme majd' mindennél fontosabb¹. Ezért nem kerestünk kibívót a törvényi előírás alól, hanem bezártunk, amikor kellett és otthon imádkoztunk, ezzel teljesítve azt a bibliai előírást, hogy „Vigyázzatok nagyon magatokra”². Ugyanúgy, ahogy minden más micvát próbálunk tökéletesen és a részletekre figyelve teljesíteni, ezt a micvát is igyekszünk maradéktalanul betartani, emiatt teljesen zárva tartottuk a zsinagógáinkat. Természetesen a közösségi ima nagyon hiányzott mindannyiunknak. Az izoláció heteiben is imádkoztunk a betegek gyógyulásáért, a járvány elmúlásáért és hogy mihamarabb összegyűlhessünk a zsinagógáinkban, hiszen a Talmud azt tanítja³: a közösség imája mindig meghallgatásra talál.

Az izraeli és az amerikai modell

A korlátozások feloldását figyelve úgy döntöttünk, nem követjük az izraeli modellt, amely a zsinagógák mihamarabbi megnyitását tette lehetővé. Izraelben a lakosoknak nagyon magas százaléka jár zsinagógába, így a hatóságok nem tudtak tovább ellenállni és az elsők között engedélyezték a közösségi imákat. Több vélemény szerint túl gyorsan történt ez, de a hatóságok bíztak benne, hogy a nagyon fejlett utánkövetési módszereikkel egy esetleges berobbanás esetén gyorsan tudják lokalizálni a fertőzötteket, és leállítani a járvány terjedését.

Mivel a diaszpórában élő zsidó közösségek ezt nem tudják biztosítani, ezért nem tudjuk az izraeli modellt alkalmazni. Ezen kívül, háláchikus szempontból a micvával kapcsolatban még jobban oda kell figyelni a biztonságra, mint a mindennapi életben, mert „szégyen a micvának, ha miatta kerül az ember veszélybe”⁴.

Ezért úgy döntöttünk, hogy az Egyesült Államokban alkalmazott modellt követjük, ahol a legbefolyásosabb szervezetek, mint pl. a lubavicsi közösségek, az Agudat Israel, az Orthodox Union és mások

¹ Talmud, *Ktubot* 19a.; *Sulchán áruach* JD 157:1.

² *5Mózes* 4:15., 9.; *SÁ CM* 427:8.

³ *Bráchet* 8a.

⁴ *Leket joser*, Jeruzsálem 2010, 1. kötet 344. oldal.

úgy döntöttek, hogy a korlátozások eltörlése után nagyjából két hetet várnak, követik az eredményeket és ha úgy látják, nincs további erősödés a terjedésben, akkor lehetővé teszik a közösségi imádkozást.

Nyugodt szívvel és tiszta lelkiismerettel fogadtam el és követem ezt a modellt, annál is inkább, mivel Magyarországon, hála Istennek, eleve sokkal jobb a helyzet, mit az USA-ban. Két ezzel kapcsolatos háláchikus írásom jelent meg a témában héber illetve angol nyelven, amivel alátámasztottam ezt a döntést.

Az újraindítás általános feltételei

Két dolgot kell figyelembe venni a zsinagógák újbóli megnyitásakor. Egyrészt, az aktuális járványügyi helyzetet kell állandóan figyelemmel kísérni. Másrészt tisztában kell lennünk vele, hogy érkezhetsz esetleg egy második hullám, amivel kapcsolatban óvatosságra intenek mindenkit. Vigyáznunk kell, hogy semmiképpen ne veszélyeztessük közösségünk tagjait és környezetüket a zsinagógába járással.

Az adatok szoros figyelemmel kíséréséből kiderül, hogy az elmúlt 15 napon országosan, átlagosan 32 új fertőzött és 5 elhunyt volt. Ebből két dolgot szűrhetünk le. A legfontosabb információ az, hogy a járvány a nyitás ellenére nem erősödött. Ugyanakkor a szakértők arra is intenek minket, hogy továbbra is óvatosságnak kell lennünk, hiszen a járvány továbbra is itt van velünk.

A közösségi imák szervezésének feltételei

Ezek alapján a következő feltételek mellett lehet újraindítani a közösségi imákat.

1. A zsinagógáink egyelőre továbbra is zárva maradnak, szabad ég alatt, pl. udvaron, nyílt téren, fogunk imádkozni, mivel zárt helyen nagyobb esélye van a fertőzés terjedésének.

2. Az imán résztvevőknek mindenképpen maszkot kell viselniük.

3. Figyelni kell a kötelező védőtávolság betartása: legalább 2 méter távolságot kell hagyni az imádkozók között. Kivételt képeznek ez alól az egy háztartásban élők.

4. A két méteres védőtávolságot a Tóraolvasás alatt is be kell tartani, amikor két embernek egymás mellett kell állnia.

5. Az ünnep alatt, amikor a háláchá alapján szabad közterületen cipelni, kérjük, hogy aki teheti vigye magával a saját imakönyvét, a *chumását* (Mózes öt könyve) és a *tálitját*. Mivel sábeszkor nem szabad cipelni az utcán, ezért kérjük, hogy ezeket hagyják az imádkozás helyén szombati használatra.

6. Minden helyszínen ki kell helyezni kézfertőtlenítőt, amit kérünk érkezéskor és távozáskor használni.

7. Kidusokat és közös étkezéseket egyelőre nem lehet tartani.

8. Minden közösségi imához jelöljenek ki egy megfelelően tájékozott felelőst, aki ellenőrzi, hogy az előírásokat betartják és minden biztonságosan zajlik-e.

9. A veszélyeztetett korosztály tagjai, ha teljesen egészségesek és részt akarnak venni a közösségi imán, ehhez előbb kérjék az orvosuk engedélyét.

10. A krónikus betegeket, akiknek az immunrendszere gyengébb arra kérjük, hogy továbbra is otthon imádkozzanak.

11. Azok, akik betegek, fertőzöttek lehetnek, vagy a betegség bármilyen szimptomáját érzik magukon, ne jelenjenek meg az imán és semmiképp ne kockáztassák a közösség egészségét.

12. *Sávuoti kiegészítés:* Sávuot első napján (idén május 29. péntek) az a szokás, hogy mindenki igyekszik jelen lenni a zsinagógában és meghallgatni a 10 parancsolat felolvasását épp úgy mint, ahogy minden zsidó jelen volt az eredeti Tóraadáskor. Mivel értelemszerűen egészen kisgyerekekre nem lehet maszkot adni, ezért azt kérjük, hogy aki kisgyerekekkel venne részt az imán, az csak a Tízparancsolat felolvasására csatlakozzon és fokozottan ügyeljen a védőtávolság betartására.

Imádkozunk a járvány végéért

Bízunk benne, hogy közösségben elmondott imáink meghallgatásra talál és miharamabb elmúlik a járván. Imádkozunk, hogy az összes beteg gyógyuljon meg, az egészségesek pedig meneküljenek meg a betegségtől és újra biztonságban imádkozhassunk a zsinagógáinkban.

Mindenkinek kívánom, ahogy a lubavicsi rebbék szokták kívánni, vegyék át a Tórát *böszimchá uböpnimijut* – örömmel és lelkük mélyéről.

Oberlander Báruch rabbi

Budapest Ortodox Rabbinátus, elnök

a magyarországi Chábád Lubavics mozgalom vezetője

Budapest, 5780. sziván 3. – 2020. május 26.

ג' סיון תש"פ

בודאפעסט

ידידי וחברי שליט"א

רבני קהילות ושלוחי חב"ד בהונגריה

שלום וברכה!

תנאי פתיחת בתי הכנסת בבודאפעסט לקראת חג השבועות

כידוע לכולכם פתחו השלטונות את המרחב הציבורי לפני שבוע ביום א' בערב, בתנאי שאנשים ימשיכו להיזהר וילבשו מסיכות, ולא יתקהלו יותר מדי אנשים ביחד וכי"ב. מעתה מתעוררת השאלה מתי אפשר סוף סוף לפתוח את בתי הכנסת כדי לשפוך שיח לפני ה' עם ציבור מתפללים.

התייעצתי עם ידידי פרופ' אנדראש פאלוש, שהוא מחכמי הרפואה המובילים בתחום שלו כאן בהונגריה, ואמר לי שלדעתו ברור שהסכנה לא חלפה, וכן צריך מאד ליזהר שהנגיף לא יחזור ויכה שנית, ועל כן ודאי שצריכים להמשיך ולהיזהר בכל ההרחקות וההגבלות עד כמה שרק שאפשר, ובמקרה כזה כדאי לחכות כשבועיים מאז שנפתח המרחב הציבורי, ולעקוב אחרי המספרים שמתפרסמים כל יום, כדי לראות האם המגיפה פרצה מחדש או לא.

וכן המליצו על כך לפני שבוע שני פרופסורים מארה"ב בשיח שלהם עם השלוחים דשם, שאסור להגיע למצב שדוקא תפילה בבית הכנסת יגרום למחלה, והמליצו גם הם שבכל שלב של פתיחת המרחב הציבורי עלינו לחכות שבועיים נוספים, ורק אחרי שהוכח שהמגיפה לא פרצה מחדש אפשר לפתוח את בתי הכנסת.

כתבתי בענין זה שני בירורי הלכה, בהם הראיתי בס"ד שהגישה הנ"ל היא הגישה הנכונה על פי ההלכה.

טבלת קורונה של מדינת הונגריה – 15 יום

תאריך	מספר חולים חדשים	סך כל החולים	מספר חולים שמתו במגיפה	סך כל המתים במגיפה
י"ח אייר	29	3313	4	425
י"ט אייר	28	3341	5	430
כ' אייר	39	3380	6	436
כ"א אייר	37	3417	6	442
כ"ב אייר	56	3473	6	448
כ"ג אייר	36	3509	3	451
כ"ד אייר [יום הפתיחה]	26	3535	11	462
כ"ה אייר	21	3556	5	467
כ"ו אייר	42	3598	3	470
כ"ז אייר	43	3641	3	473
כ"ח אייר	37	3678	3	476
כ"ט אייר	35	3713	6	482
א' סיון	28	3741	4	486
ב' סיון	15	3756	5	491
ג' סיון	15	3771	8	499
ממוצע חולים ליום: 32		ממוצע מתים ליום: 5		

הטבלא הנ"ל מראה שהנגיף עדיין קיימת, ובאם לא יזהרו יכול לפרוץ מחדש, אבל בינתיים לא רואים עליה דרסטית בימים האחרונים מאז הפתיחה.

התנאים שהציבו הפרופ' הנ"ל דומים ממש למה שהציבו רופאים בהסכמת הרבה רבנים אחרים, והם כדלקמן:

- 1) בהתחלה יתקיימו התפילות רק במקום פתוח, כמו חצר, ככר וכי"ב, כי במקום סגור, אפילו באם זה מספיק גדול באופן אשר יש אפשרות לעמוד רחוק אחד מהשני, הרבה יותר מסוכן.
 - 2) כל המתפללים חייבים ללבוש מסיכה מבואם ועד צאתם, ללא יוצא מן הכלל.
 - 3) חייבים להתפזר באופן שיהיה מינימום שני מטר או יותר בין האנשים. כמובן שבזה יש יוצא מן הכלל לבני משפחה שגרים ביחד באותה דירה, שהם יכולים להתפלל ביחד.
 - 4) על אופן המומלץ של שמירת מרחק בעת קריאת התורה, אכתוב אי"ה בנפרד.
 - 5) מומלץ שכל אחד יביא מביתו את טליתו וסידור התפילה שלו, כדי שלא יצטרכו להשתמש בחפצים שעברו ידים אחרות.
 - 6) בכל מקום שמתאספים שם לתפילה צריך לשים חומר חיטוי, וכל אחד מתבקש לחטא את הידים אחרי שמגיע ולפני שיוצא.
 - 7) לעת עתה לא יתקיימו קידושים או התוועדויות.
 - 8) בכל מקום שמתאספים שם לתפילה כדאי שיהיה ממונה שדואג שכל המתפללים מקיימים את ההוראות.
 - 9) אנשים מבוגרים שהם בריאים ורוצים להשתתף בתפילות, צריך שיקבלו על זה אישור מהרופא שלהם.
 - 10) אנשים ששייכים לקבוצת סיכון לא יבואו לבית הכנסת.
 - 11) מי שחולה או שיש לו סימפטום שיכול להראות שנחלה בנגיף, לא יבוא לבית הכנסת בשום פנים ואופן.
 - 12) ביום א' של חג השבועות שנהוג בחב"ד שמביאים אף תינוקות לבית הכנסת, והרי לא שייך ללבוש עליהם מסיכות, על כן יכריזו מראש על זמן מדוייק שאז יקראו את עשרת הדברות, והנשים עם התינוקות יבואו לאותם 5 דקות של קריאת עשרת הדברות, ומיד עם גמר הקריאה יעזבו את בית הכנסת. כמובן שילדים יותר גדולים קצת, כדאי שילבשו מסיכות.
- אנחנו מתכננים לארגן את התפילה בחצר בית הכנסת של הבית ספר. גם בתי כנסת אחרים יחפשו מקום פתוח ליד בית הכנסת שלהם, כדי שיוכלו גם הם להתחיל עם תפילה בציבור. יש לדאוג שיהיה מותר לטלטל שם בשבת.

ויהי רצון שיתקיים כבר "והסירותי מחלה מקרבך", ונזכה לקבל את התורה בשמחה ובפנימיות.

ידידכם ומוקירכם,

ברוך אבערלאנדער

אב"ד בודאפעסט

ועש"ק כ"ח אייר תש"פ

בודאפעסט

ידידי וחברי שליט"א

רבני קהילות ושלוחי חב"ד בהונגריה

שלום וברכה!

תנאי פתיחת בתי הכנסת בבודאפעסט לקראת חג השבועות

כידוע לכולכם פתחו השלטונות את המרחב הציבורי ביום א' בערב, בתנאי שאנשים ימשיכו להיזהר וילבשו מסיכות, ולא יתקהלו יותר מדי אנשים ביחד וכיו"ב. מעתה מתעוררת השאלה מתי אפשר סוף סוף לפתוח את בתי הכנסת כדי לשפוך שיח לפני ה' עם ציבור מתפללים.

התייעצתי עם ידידי פרופ' אנדראש פאלוש, שהוא מחכמי הרפואה המובילים בתחום שלו כאן בהונגריה, ואמר לי שלדעתו ברור שהסכנה לא חלפה, ועל גן ודאי שצריכים להמשיך ולהיזהר בכל ההרחקות וההגבלות עד כמה שרק שאפשר, אבל במקרה כזה כדאי לחכות כשבועיים מאז שנפתח המרחב הציבורי, ולעקוב אחרי המספרים שמתפרסמים כל יום, כדי לראות האם המגיפה פרצה מחדש או לא.

וכן המליצו על כך שני פרופסורים מארה"ב בשיח שלהם עם השלוחים, שאסור להגיע למצב שדוקא תפילה בבית הכנסת יגרום למחלה, ועל כן המליצו גם הם שבכל שלב של פתיחת המרחב הציבורי עלינו לחכות שבועיים נוספים, ורק אחרי שהוכח שהמגיפה לא פרצה מחדש אפשר לפתוח את בתי הכנסת.

טבלת קורונה של מדינת הונגריה

תאריך	מספר חולים חדשים	סך כל החולים	מספר חולים שמתו במגיפה	סך כל המתים במגיפה
י"ח אייר	29	3313	4	425
י"ט אייר	28	3341	5	430
כ' אייר	39	3380	6	436
כ"א אייר	37	3417	6	442
כ"ב אייר	56	3473	6	448
כ"ג אייר	36	3509	3	451
כ"ד אייר	26	3535	11	462
כ"ה אייר	21	3556	5	467
כ"ו אייר	42	3598	7	470
כ"ז אייר	43	3641	3	473
כ"ח אייר	37	3678	3	476

הטבלא הנ"ל מראה שהנגיף עדיין קיימת, ובאם לא יזהרו זה לא יכול לפרוץ מחדש, אבל בינתיים לא רואים עליה דרסטית בימים האחרונים. ובעוד כמה ימים כשנתקרב לזמן של שבועיים נוכל לראות יותר במדויק.

התנאים שהם הציבו דומה ממש למה שהציבו רופאים בהסכמת הרבה רבנים אחרים, והם כדלקמן:

(1) בהתחלה יתקיימו התפילות רק במקום פתוח, כמו חצר, ככר וכיו"ב, כי מקום סגור, אפילו באם זה מספיק גדול באופן אשר יש אפשרות לעמוד רחוק אחד מהשני, הרבה יותר מסוכן.

(2) כל המתפללים חייבים ללבוש מסיכה מבואם ועד צאתם, ללא יוצא מן הכלל.

3) חייבים להתפזר באופן שיהיה מינימום שני מטר או יותר בין האנשים. כמובן שבזה יש יוצא מן הכלל, כי בני משפחה שגרים ביחד באותה דירה, יכולים להתפלל ביחד.

4) לעת עתה לא יתקיימו קידושים או התוועדויות.

5) ביום א' של חג השבועות שנהוג בחב"ד שמביאים אף תינוקות לבית הכנסת, והרי לא שייך ללבוש עליהם מסיכות, על כן יכריזו מראש על זמן מדויק שאז יקראו את עשרת הדברות, והנשים עם התינוקות יבואו לאותם 5 דקות של קריאת עשרת הדברות, ומיד עם גמר הקריאה יעזבו את בית הכנסת. כמובן שילדים יותר גדולים קצת, כדאי שילבשו מסיכות.

6) מומלץ שכל אחד יביא מביתו את טליתו וסידור התפילה שלו, כדי שלא יצטרכו להשתמש בחפצים שעברו ידים אחרות. יכול להיות שבזה יהיו שינויים לאור מחקרים חדשים שהתפרסמו השבוע.

7) על אופן המומלץ של שמירת מרחק בעת קריאת התורה, אכתוב אי"ה בתחילת שבוע הבאה.

8) אנשים ששייכים לקבוצת סיכון לא יבואו לבית הכנסת, והם כוללים מבוגרים וחולים.

9) מי שיש לו חולה או שיש לו סימפטום שיכול להראות שנחלה בנגיף, לא יבוא לבית הכנסת.

ההחלטה הסופית על זה יתקבל ביום ג' בבוקר בהתייעצות עם פרופ' פאלוש, אחרי פרסום המספרים האחרונים של אותו היום. אבל לפי הנראה עכשיו אנחנו מקוים שלא תהיה בעיה.

אנחנו חושבים לארגן את התפילה בחצר בית הכנסת של הבית ספר. גם בתי כנסת אחרים יחפשו מקום פתוח ליד בית הכנסת שלהם, כדי שיוכלו גם הם להתחיל עם תפילה בציבור.

ויהי רצון שיתקיים כבר "והסירותי מחלה מקרבך", ובפרט בימים האחרונים של חודש אייר, שהוא ראשי-תיבות אני י"י רופאך, כמבואר בספרים.

מפני השבת הנכנסת אני מקצר, ואי"ה אחרי שבת נעבור על זה שוב ואעדכן את הכתוב.

בברכת שבת שלום ומבורך

ידידכם ומוקירכם,

ברוך אבערלאנדער

אב"ד בודאפעסט

כ"ג אייר תש"פ, בודאפעסט

ידידי וחברי שליט"א
רבני קהילות ושלוחי חב"ד בהונגריה

שלום וברכה!

חוב גדול להצטרף לאחד מאופני הביטוח-חיים

לאור המצב המיוחד שאנו נמצאים בו, באמצע מגיפת קורונה, שבלשון הכתוב: מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, וכבר שמענו על כמה וכמה יהודים יקרים לא מבוגרים, ובהם רבנים ושלוחים, גברים ונשים, שנפטרו במגיפה ל"ע, ונוסף על עצם האבידות הגדולות של נפשות יקרות וחמודות, הרי נשארו יתומים ויתומות שצריכים לפרנס אותם.

אי לכך אני רוצה לעורר אתכם שלפענ"ד חוב גדול על כל אחד ואחד להצטרף לאיזשהו קבוצה של "ביטוח חיים", שעיקר מטרתו שבמקרה שראש המשפחה ח"ו נפטר מובטח סכום הגון לפרנסת הילדים, וכן שיוכלו להתחתן בדרך כבוד.

יש ביטוח חיים אצל חברות ביטוח גדולות, ששם אפשר לקנות ביטוח בסכומים גדולים מאד, אבל זה עולה הרבה כסף, ועל כן אינו בהישג יד של כולי עלמא. אבל בשנים האחרונות היו כמה יוזמות כאלו בין החרדים ובחב"ד, והמחיר שווה לכל נפש כיון שיש הרבה שנרשמו.

"משרד השלוחים" שבניו יארק אירגנו משהו כזה בשביל שלוחים בשם The Shluchim Group. ההתארגנות מיוסדת על קבוצה של בערך 1,400 חברים. מטרת ההתארגנות היא לתמוך במשפחה שיש בה ילד או ילדים לא נשואים בסכום חד-פעמי של 100,000 דולר. אין דמי רישום כלל, אלא שכל אחד שנרשם מתחייב לתרום 72 דולר בשביל כל מקרה של פטירת אחד החברים או זוגתו. פרטים אודות זה אפשר לקרוא כאן: <https://www.theshluchimgroup.com/>

התארגנות אחרת זה הנקרא "ערבים" או: Areivum USA. ההתארגנות מיוסדת על קבוצה של בערך 14,500 חברים. מטרת ההתארגנות היא לתמוך בכל יתום או יתומה שלא נשוי בסכום חד-פעמי של עד 100,000 דולר, וזה תלוי בצורך. ובמקרה שנשארו שלושה יתומים אז גם האלמן או האלמנה מקבלים סכום חד-פעמי של עד 100,000 דולר. גם כאן אין דמי רישום כלל, אלא שכל אחד שנרשם מתחייב לתרום 7 דולר בשביל כל מקרה של יתום ויתומה, אלמן ואלמנה. פרטים אודות זה אפשר לקרוא כאן: <http://www.areivim.info/index.php>

רכישת ביטוח-חיים אין בו חסרון של ביטחון בה'

וכבר כתבו הפוסקים בדורות האחרונים שאין ברכישת ביטוח-חיים משום חסרון של ביטחון בה'. וכפי שכתב הרב מבאניאהד בשו"ת 'פרי השדה' (ח"ב סי' מד). וגם אין בזה משום "אל תפתח פה לשטן", וכפי שכתבו הרב משאמלויא בשו"ת 'לחם שלמה' (יר"ד ח"ב סי' סז), אחיו הרב ממאד בשו"ת 'קב חיים' (סי' כו) ובקונטרס 'סוכת שלום יצחק' (סי' יא). וב'כוכבי יצחק' (ח"א סי' כב אות א) הביא "שמעתי כבר בשם רבינו הגדול משינאווע זצ"ל שאמר שאדרבא שזה עוד סגולה לאריכות ימים...".

וראה עוד שו"ת 'באר משה' (ח"ח סי' קיח), שו"ת 'שבט הלוי' (ח"ד סי' א אות ב), שו"ת 'יחווה דעת' (ח"ג סי' פה), שו"ת 'אז נדברו' (ח"ג סי' עח), שו"ת 'משנה הלכות' (ח"א סי' קנט, ח"ח סי' קיט). וכ"ז דלא כמו שכתב בשו"ת 'אבן ישראל' (ח"ט סי' קסא). וידוע שכמה מגדולי האדמו"רים בפולין שלפני השואה התפרנסו ממכירת ביטוח-חיים.

ובשו"ת 'אגרות משה' (א"ח ח"ב סי' קיא, וראה שם ח"ד סי' מח) כתב: "אין בזה שום חסרון בבטחון בהש"ת, דהוא ככל עניני מסחר שהאדם לא רק שרשאי אלא גם מחוייב לעשות מסחר ועבודה לפרנסתו, ואסור לו לומר שאף אם לא יעשה כלום יזמין לו הש"ת פרנסתו באיזה אופן... וא"כ גם אינשורענס הוא ככל עניני מסחר וכדומה שעושין לפרנסת עצמו ופרנסת בניו, שרשאין ליקח זה כיון שהוא מעשה פרנסה, וגם אולי יקיל זה מעליו שלא יצטרך לעבוד הרבה להניח שישאר לעת זקנותו ולירושה לבניו אחריו... ולכן כיון שהש"ת נתן דעה בדורות האחרונים שיהיה עסק זה של אינשורענס בעולם שהוא השארה לזקנותו ולירושה בדרך טבעי, הוא דבר טוב וראוי גם לאנשים כשרים יראי הש"ת ובוטחים רק על הש"ת שהוא הנותן עצה למיני נכסין, דגם מי שקונה

אינשורענס הוא נמי עצת השי"ת למיקני אינשורענס... וכן הוא באינשורענס של שריפה וגניבה והאינשורענס של הקארס (ביטוח מכוניות), שכל אלו הוא דבר שאין בזה שום חסרון לענין הבטחון, וכמו שנהגו היתר כל העולם אף יראי השי"ת ביותר".

גם כ"ק אדמו"ר ז"ע ב'תורת מנחם' (חלק ג עמ' 188-191), בשיחה משנת תשי"א, מתאר את הביטוח חיים: "...ישנו מי שמהלך ומכריז... [ש]כדאי לכל אחד לרכוש פוליסה של ביטוח חיים: בנתינת סכום קטן בכל שנה ושנה, מבטיחים לו, שבבוא הזמן יסדרו הם את כל הענינים הדרושים כו' בהתאם לרצונו", ולומד מזה הוראה בעבודת ה'. ומדבריו שם יוצא שאינו רואה שום חסרון ברכישת ביטוח חיים, ואף מעלה יש בזה.

ויש להוסיף שבהתארגנויות מסוג הנ"ל ישנה אף מעלה מסוימת על רכישת ביטוח-חיים מחברה, שהרי בהתארגנויות הנ"ל כל כסף שהוא משלם כחבר בקבוצה הוי צדקה ממש לאלמנות ויתומים, וממילא אף במקרה שלעולם לא יצטרך ליהנות מהקרן הזה, כיון שאלוקים יברך אותו באריכות ימים ושנים טובות, גם אין לו להצטער על מה ששילם כחבר בקבוצה, כי כל הכסף ששילם הוי בגדר נתינה לצדקה, וקיים בזה מצוה גדולה, וצדקה תציל ממות.

ואבי מורי ז"ל היה אומר תמיד שכשאדם רוכש אחד מסוגי הביטוח שישנם (רפואי, רכב, אש וכיו"ב), הוא צריך להתפלל לה' ולקוות שרק חברת הביטוח תרוויח עליו, וכל הכסף ששילם לא יהיה לו שום תועלת מזה, כי אלוקים יברך אותו ואת כל בני משפחתו בחיים ובבריאות ובכל המצטרך, אכ"ר.

ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום.

בידידות ובברכה לבריאות ואריכות ימים,

ברוך אבערלאנדער

אב"ד בודאפעסט

נ"ב בהמשך למה שכתבתי במכתבי מיום י"א אייר אודות פתיחת בתי כנסת בזמן מגיפת הקורונה לאור ההקלות של הממשלה, הנה הגיעו אלי כמה שאלות בענינים המסתעפים מתוך דברינו, ואשתדל בזה לענות עליהם כיד ה' הטובה עלי, ושוב אתנפל לפניו בתפילה שלא אכשל בדבר הלכה ח"ו.

גם מצות מילה גדולה מאד אבל דוחין אותה כשיש שם חולי

בעמ' 2 כתבתי לדמות פתיחת בתי כנסת לחילול שבת, שכמו בפיקוח נפש בשבת ברור שהיהודי שאינו רוצה לחלל שבת הוא פורק עול והולך נגד ההלכה, כך גם מי שרוצה להקפיד על פתיחת בתי כנסת.

[היה מי שהעיר על הסגנון שם "שכמו בפיקוח נפש בשבת, אין אדם יכול לומר השבת מאד מאד חשובה לי, ומאז יום הוולדי עוד לא חיללתי שבת..."], וזה היה בעיניו כסגנון משונה. בקשר לזה אציין שכולו מיוסד על לשונו של הרמב"ם ב'פירוש המשניות' (מהדורת ר"י קאפח סוף עמ' ז): "...ובא בקבלה בכל אם יאמר לך נביא עבור על דברי תורה שמע לו חוץ מע"ז... אבל אדם שרואה את עצמו לפי דמיונו צדיק וישר והוא זקן וישיש, ויאמר הנני זקן מאד, ואני כבר בן כך ובן שנים ולא עברתי על שום מצוה מן המצוות כלל, ואיך אקום היום שהוא שבת ואעבור על אסור סקילה ואלך למלחמה... הרי אותו האיש עבר על דבר ה'...".]

והעירני חכ"א שכדאי לדמות נידו"ד גם לברית מילה של תינוק בן שמונה ימים, שגדולה מאד מצות המילה, וכפי שכתב הרמב"ם בסוף הל' מילה (פ"ג ה"ט): "בא וראה כמה חמורה מילה שלא נתלה למשה רבינו עליה אפילו שעה אחת אף ע"פ שהיה בדרך, וכל מצות התורה נכרתו עליהן שלש בריתות... ועל המילה נכרתו שלש עשרה בריתות עם אברהם אבינו". ובכל זאת נפסקה ההלכה שם (פ"א ה"ז ברמב"ם מהדורת פרנקל): "אין מולין אלא ילד שאין בו שם חולי, שסכנת נפשות דוחה את הכל, ואפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם".

גנאי למצוה לעשותה באופן של חשש סכנה

וחשוב מאד לענינו להביא מהספר 'לקט יושר', שבו מובאים דברים ששמע המחבר מרבו בעל 'תרומת הדשן', שכתב שם בהלכות חנוכה (ח"א עמ' שדמ במהדורת מכון ירושלים): "בבית הגוי מדליקין רק נר אחד ושמם אחד,

אע"פ שאין הגוי מקפיד על שנים או שלוש נרות, שמא אחת למאה פעמים שתבא סכנה ממנה והיה גנאי למצוה. וראיה מחסא בליל פסח שאוכלין עם חרוסת משום קפא, ובכל השנה אוכלין אותו בלא חרוסת אלא על כרחך כמו שפירשת". הרי מפורש כאן שגם בדברים שבדרך כלל לא מקפידים עליהם כיון שאינו חשש סכנה גדולה, יש לחשוש בהם בעשיית מצוה, ש"גנאי למצוה" שיתקיים באופן של חשש סכנה.

סכנה של אחד מאלף דינו כפיקוח נפש שדוחה כל התורה כולה

בדבריי שם (בעמ' 4) הבאתי ההלכה בשו"ע (או"ח סי' שכט ס"ב-ג): "אין הולכים בפיקוח נפש אחר הרוב... מי שנפלה עליו מפולת ספק חי ספק מת, ספק הוא שם ספק אינו שם... מפקחין עליו אע"פ שיש בו כמה ספיקות".

והעיר לי חכ"א להוסיף בזה מה שכתב בשו"ע אדה"ז (סי' של ס"א): "יולדת היא כחולה שיש בו סכנה ומחללין עליה את השבת לכל מה שהיא צריכה... ומכל מקום הואיל וכאב היולדת דברים טבעיים הם ואין אחת מאלף מתה מחמת לידה, לפיכך החמירו חכמים לשנות בכל מה שאפשר לשנות בו...". ומקור הדברים כפי שציין שם (הערה ח) מה'מגן אברהם' (סק"ג) בשם ה'מגיד משנה' (הל' שבת פ"ב ה"א). הרי מפורש כאן דלמרות ש"אין אחת מאלף מתה מחמת לידה", בכל זאת נחשב היולדת כחולה שיש בה סכנה, ומחללין עליה את השבת.

והנה כתב אדה"ז (סי' שטז ס"ג): "אותן האנשים שהורגין בשבת השממית (שקורין שפי"ן), צריך למחות בידם, שהרי אינה מזקת. ואף שיש לחוש שתפול לתוך המאכל, מכל מקום דבר שאינו מצוי הוא, וגם אפשר לכסות המאכלים, וגם אחת מאלף היא מסוכנת במאכל. וגם אם היה בה חשש סכנה לא התירו אלא לדרוס לפי תומרו". ולכאורה מבואר כאן שגם אחת מאלף אינו נחשב לסכנה.

ועמד על כך הכותב בקובץ 'בית אהרן וישראל' (גליון קפד עמ' קעה): "וי"ל שכוונת המגיד משנה שבאופן שעושים כל צרכי היולדת ע"י מיילדת וכיו"ב, אין שכיח שתמות רק אחת מאלף, ולכן אין להתיר לעשות שאר חילולי שבת אלא בשינוי ודו"ק. ובלא"ה לא קשה, דבנדון השממית לא איירי שנפלה השממית לאוכל, אלא יש חשש שתפול לאוכל, וע"ז כתב דאחת מני אלף מסוכנת".

ולכאורה הביאור השני שלו מסתבר, שכוונתו לומר שבכלל אין סכנה לפנינו והוי רק חשש סכנה רחוקה מאד, שהרי לא נפלה לתוך האוכל, ואפילו באם היתה נופלת אז רק "אחת מאלף היא מסוכנת". ולכאורה מתבאר כאן שאחת מאלף נחשב לסכנה, אבל באם יש סכנה לפנינו, כמו ביולדת, אז יש לחשוש גם ליותר מאחת מאלף, ואז יש לשנות בכל מה שאפשר לשנות.

וב'אנציקלופדיה הלכתית רפואית' (ח"ו עמ' 442 והערה 50 שם) וב'בית אהרן וישראל' שם (עמ' קעג-קעו) ציינו בזה לשו"ת רעק"א (סי' ס), שו"ת 'חתם סופר' (י"ד סי' שלח), 'פסקים וכתבים' להגר"א הרצוג (ח"א סי' נח). ובשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' קכד) כתב לענין בדיקה כדי לקבוע את מיתת האדם: "סמכין על בדיקת חוטמו דהוי רוב גמור, ואפילו מיעוטא ליכא אלא אם כן על צד א' מאלף דהוי מיעוטא דמיעוטא, דאין לחוש לכך גם בפיקוח נפש... אבל אם רואים איזו סימן של חיות בשאר איברים ואיתרע רובא לפנינו, י"ל דלא סמכין אבדיקת חוטם", ואכמ"ל.

ולפי זה יוצא שבניו יארק סיטי שחיים בה פחות מתשע מליון אנשים, ונפטרו כמעט 16 אלף איש, הרי זה כמעט שתיים מאלף. ואילו בבודאפעסט שגרים בו 1,752 מליון תושבים וחלו 1,686 איש, הרי חלו כמעט אחד מאלף, ומתו הרבה פחות מזה, אמנם לכאורה הוי כסכנה לפנינו ובפרט אחרי שיפסיקו לשבת בדד בבית.

מתי מותר להסתכן ומתי אסור

שאלה: קראתי מה שכת"ר כתב בענין זה כולל גם ההתייחסות להחלטת הממשלה (באה"ק ת"ו) לפתוח המשק למרות שע"פ הטבע מן הנמנע שיהיו קורבנות ר"ל עכ"פ בודדים, ואנו צריכים להחמיר יותר מזה. אולי יוכל להפנות אותי למ"מ איפה אפשר למצוא יותר כללים והסברה בזה. מה שאני מנסה להבין הוא עד כמה צריכים לחשוש לכגון דא. לדוגמא: ברור לכל שמתוך כל אלו שנוסעים ברכב יש כאלו שימותו מתאונות דרכים ר"ל, ועדיין לא שמענו שנמנעים מזה מדין סכנת נפשות, מכיון שהאחוזים הם נמוכים באופן יחסי. ולפי זה מה אינו נכון בהחלטת הממשלה הנ"ל? ברור שפתיחת בתי כנסת זה מסוכן ברמה גבוהה, אבל איך קובעים מה זה גבוה ומה זה נמוך?

תשובה: הזכרתי בדבריי (עמ' 4) מה שכתבו הפוסקים שיש חילוק גדול בין פיקוח נפש דרבים לפיקוח נפש יחיד, שבפיקוח נפש דרבים יש להחמיר יותר אפילו בספיקות וחששות רחוקים, לפי שלגבי הרבים נעשה הספק לכעין ודאי. ופשוט שהתקלות בבתי כנסת זה פיקוח נפש דרבים.

בענין זה כדאי להעתיק את דבריו המאלפים של הגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך ('אסיא', נג-נד, עמ' 100):

"השואל היה בחור ששירת בצבא בחיל המודיעין, שם הצליחו לעלות על רשת תקשורת של מדינה עויינת ולפענח את הצופן שלה. תפקידו של החייל היה לעסוק בפענוח הצופן באמצעות מחשב. הפענוח היה, כמובן, כרוך בחילול שבת. טענתו למפקדיו היתה, שבשבת ברצונו לפענח רק חלק מהשדרים, אלו שלדעתו קיימת לגביהם סבירות גבוהה שהם נוגעים לישראל, אבל שדר שהסבירות שהוא קשור לישראל היא נמוכה, כגון שדר לאחת ממדינות אפריקה, ברצונו להניחו ולפענחו רק במוצ"ש. מפקדיו טענו, שאמנם הם סומכים על שיקול דעתו, אבל רק כאשר הוא מבוסס על מידע עובדתי. כלומר, הפענוח בשבת חייב להיות מלא, אך ההחלטה אילו מן השדרים חייבים להעבירם בשבת – נתונה בידו.

ניגשנו יחד להגרש"ז לשאול לחו"ד, והוא פסק כי החייל חייב לפענח את כל השדרים, מנימוק מעניין וחשוב בהגדרת ספק פיקוח נפש, וכדלהלן.

למרות שאין כל הבדל בהלכה בין פיקוח נפש של יחיד ושל רבים, ואף על ספק פיקוח נפש של יחיד מחללין שבת, בכל זאת יש הבדל גדול ביניהם ברמת הסיכון הנחשבת לפיקוח נפש. כי תיתכן דרגת סיכון שאצל יחיד לא תיחשב פיקוח נפש, ואילו אצל ציבור אכן תיחשב לפיקוח נפש.

למשל, אנשים אינם נרתעים מנסיעות בין עירוניות, על אף שיש בהן אחוז סיכון מסוים, נניח של אחד ל-10,000. אבל אין כל ספק שראש מדינה אשר יטול סיכון של אחד ל-10,000 על מדינתו – ייחשב כבלתי אחראי למעשיו, דעל ציבור דרגת סיכון כזו נחשבת לסכנה.

ולפיכך פסק הגרש"ז שעל החייל לפענח את כל השדרים, כיון שהנדון בהם הוא בטחון המדינה, אע"פ שאותו אחוז של סיכון לגבי אדם פרטי לא היה נחשב לפיקוח נפש".

עיי"ש עוד בארוכה מה שכתב בזה.

ויש לדון בענייננו גם בחילוק שבין הסכנה לפנינו או לא לפנינו. וכך כתב בענין זה בשו"ת 'בנין ציון' (סי' קלז):

"גרסינן יבמות (יב, ב) ג' נשים משמשות במוך: קטנה, מעוברת, [ומניקה]. קטנה – שמא תתעבר ושמא תמות, מעוברת – שמא תעשה עוברה סנדל, מניקה – שמא תגמול את בנה וימות וכו' דברי ר"מ. וחכמים אומרים אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו משום שנאמר שומר פתאים ד'. ופי' רש"י משמשות במוך, מותרת לתת מוך במקום תשמיש כשהן משמשות כדי שלא יתעברו עכ"ל... לפי' ר"ת דכל הפלוגתא היא רק אלאחר תשמיש, דלפני תשמיש גם לר"מ אסור, וא"כ קאמרי רבנן דאפילו לאחר תשמיש ל"צ ליתן, ובזה קשה ביותר איך תכנוס לספק פקוח נפש.

והנלענ"ד דטעמא דרבנן דאע"ג דכלל בידינו דאין לך דבר עומד בפני פקוח נפש ואין הולכין בפ"נ אחר הרוב, זה דוקא ביש ודאי סכנת נפש לפנינו, כגון בנפל עליו הגל דאז חוששין אפילו למיעוטא דמיעוטא, אבל בשעתה אין כאן פקוח נפש רק שיש לחוש לסכנה הבאה, בזה אזלינן בתר רובא כמו לענין איסורא. דאל"כ איך מותר לירד לים ולצאת למדבר, שהם מהדברים שצריכין להודות על שנצולו, ואיך מותר לכתחלה לכנוס לסכנה ולעבור על ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, אע"כ כיון דבאותה שעה שהולך עדיין ליכא סכנה הולכין אחר הרוב.

ועוד ראי' לזה ממה דאמרינן ברכות (לג, א) אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, אמר רב ששת ל"ש אלא נחש אבל עקרב פוסק, ופי' הרמב"ם בפ"י המשניות, וכו"כ הברטנורא, כיון דנחש אינו נושך ברוב הפעמים, אבל עקרב שמנהגו לנשוך תמיד פוסק. והלא יקשה מה בכך דהנחש אינו נושך ברוב הפעמים הרי אין הולכין בפ"נ אחר הרוב. אלא ע"כ דה"ט כיון דכן אין כאן סכנת נפשות. וזה לענ"ד ג"כ טעמא דרבנן, כיון דבעוד שלא נתעברה אין כאן סכנת נפשות לכן סמכינן אטעמא דמן השמים ירחמו שלא תבא לידי סכנה...".

החילוק שבין קנייה בחנות, ללכת לעבודה ותפילה בבית כנסת

עמ' 5 שם כתבתי על החילוק שבין חנויות ובתי כנסת. ויש לחדד את החילוק, שבחנות נכנסים לדקות ספורות מלובשים במסכה, משא"כ בבתי כנסת שהרבה מאד אנשים לא סובלים את המסכות לזמן ארוך ומורידים את זה. ולא עוד אלא שעצם ההימצאות ביחד במשך הרבה זמן יחסית יכול להוות סכנה.

והעירו לי שתינח חנויות אבל מה אפשר לומר על עבודה, שגם שם שהים ביחד הרבה זמן. והתשובה לזה פשוטה, שלית מאן דפליג שעדיף שלא ללכת לעבודה אלא לעבוד דוקא מהבית, אבל יש אנשים שמרגישים שמוכרחים ללכת לעבודה כי אחרת יפסידו את מקום עבודתם ויגיעו לפת לחם, משא"כ בנוגע לתפילה הרי אפשר להתפלל בבית, ואין כאן חסרון של תפילה בציבור שהרי אונס רחמנא פטריה.

ויש להוסיף בזה מה שכתב בשו"ת 'נודע ביהודה' (תניינא י"ד סי' י) שבשביל עניני פרנסה מותר לאדם ליכנס לסכנה מסוימת. הוא נשאל שם האם מותר לאיש ישראל להתעסק בצידת חיות רעות, ואחרי האריכות בזה כתב: "ועד כאן דברתי מצד יושר ההנהגה שראוי לאדם להרחיק מזה, ועכשיו אני אומר אפילו איסורא איכא, שהרי כל העוסקים בזה צריכין להכנס ביערות ולהכניס עצמם בסכנות גדולות במקום גדודי חיות ורחמנא אמר ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, ומי לנו גדול ואומן בקי בצידה יותר מעשו שהכתוב העיד עליו [בראשית כה, כז] ויהי עשו איש יודע ציד וכו', ופוק חזי מה אמר הוא על עצמו [שם לב] הנה אנכי הולך למות וגו' ואין מקרא יוצא מידי פשוטו שהיינו שהוא מסתכן בכל יום בין גדודי חיות וכן פירשו הרמב"ן, ומעתה איך יכניס עצמו איש יהודי למקום גדודי חיות רעות. ואף גם בזה מי שהוא עני ועושה זו למחייתו לזה התורה התירה כמו כל סוחרי ימים מעבר לים, שכל מה שהוא לצורך מחייתו ופרנסתו אין ברירה, והתורה אמרה [דברים כד, טו] ואליו הוא נושא את נפשו ואמרו רז"ל [בבא מציעא קיב, א] מפני מה זה עלה בכבש ונתלה באילן ומסר עצמו למיתה לא על שכרו כו', אבל מי שאין עיקר כוונתו למחייתו ומתאות לבו הוא הולך אל מקום גדודי חיות ומכניס עצמו בסכנה הרי זה עובר על ונשמרתם מאוד...".

ובשו"ת 'משפט כהן' (סי' קמג) כתב "שאינ הכוונה במקום סכנה גמורה או ספק קרוב... אלא חשש רחוק", ואילו בשו"ת 'צניץ אליעזר' (ח"ט סי' יז אות ט) ס"ל שמדובר בסכנה ממשית, וכגון רופא המטפל בחולים עם מחלות מדבקות. אמנם שם י"ל שזה מותר מטעם חיוב הרופא לרפאות ולהציל נפשות. ובשו"ת 'אגרות משה' (ח"מ ח"א סי' קד) מתיר מטעם זה "להתפרנס ממשחק הכדורים שיש בזה חשש סכנה רחוק טובא... אחד מכמה אלפים". וראה עוד 'אנציקלופדיה הלכתית רפואית' (ח"ג עמ' 102 הערה 192).

הגדר דשומר פתאים ה'

עוד העירני חכ"א האם שייך לומר בנידון דידן שומר פתאים ה'?

תשובה: בענין זה יש להאריך, ואביא בזה את דברי ה'צמח צדק' (שו"ת אה"ע סי' פט) שדן באשה שיש סכנה אם תתעבר ותלד, אם מותרת לשמש במוך. ואומר שכן, ואף שלחכמים סמכינן אשומר פתאים: "י"ל הטעם מפני שכן שם הבורא ית' בטבע הבריאה אשר ג' נשים הנ"ל ע"פ רוב אינן מתעברות. ומ"ש ומן השמים ירחמו שנאמר שומר פתאים ה' היינו שלא יקרה כן אפילו על צד המיעוט, אבל באשה שראויה להתעבר כגון שאינה משלשה נשים הנ"ל, וא"כ ע"פ רוב תתעבר... ודאי בכה"ג מודו חכמים לר"מ דמותרות לשמש במוך. ולא שייך ע"ז לסמוך לכתחילה על שומר פתאים ה', דהא אמרינן אסור לסמוך על הנס...".

כלומר שומר פתאים אומרים במקום שמצד הרוב והטבע אין סכנה, וכדי שלא לחשוש למיעוט אומרים שומר פתאים. אבל במקום שהטבע והרבה מהמקרים מביאים לידי סכנה, לא אמרינן שומר פתאים. ויש לעיין האם זה שייך בנידון דידן כשיש סכנה לפנינו. ולאחרונה דן בארוכה בסוגיא זו דשומר פתאים ה' בקובץ 'אור ישראל' (גליון פ עמ' ס-עג). ואכמ"ל.

גודל חיוב השמירה בעת המגיפה

ולסיום כדאי להביא כאן את דבריו המופלאים של הגה"ק ה'פלא יועץ' (ערך שמירה) בגודל חיוב השמירה בעת המגיפה:

"כתיב [דברים ד, טו] 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם', וכתוב [שם ד, ט] 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד'. הביטה וראה שבשום מצוה לא נאמר 'מאד' כמו במצוה זו, שחייב אדם לשמור נפשו מסכנה ומחשש סכנה. והטעם הוא כי יפה שעה אחת של תורה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. ואמרו רבותינו ז"ל [שבת לב, א] לעולם אל יכנס אדם במקום סכנה שמא אין עושים לו נס, ואם עושים לו נס מנכין לו מזכותיו. ובזהר הקדוש אמרו על פסוק [משלי כב, ג] 'ערום ראה רעה ונסתר, ופתיים עברו ונענשו', שרוצה לומר שעל שעברו זאת בלבד שלא נסתר, אפילו אין בידם עון אחר, על זה נענשו שעובר על מה שכתוב בתורה 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם'.

וראיתי במפרשים דמייתי בש"ס [ברכות לב, ב] באותו חסיד שהיה עומד בתפלה ופגע בו אותו הגמון ונתן לו שלום ולא החזיר לו וכו', ואמר לו המתן לי עד שאפיסך בךברים, ופייסו בדברים, ואמר שם ונפטר אותו חסיד לביתו. ופרשו המפרשים שנפטר לבית עולמו על שעל כל פנים עבר על מה שכתוב בתורה 'ונשמרתם', דשמא לא היה מדבר עמו והיה חותך את ראשו. נמצא שמי שמכניס עצמו במקום סכנה וסומך על הנס שיתם רעות עשה לעצמו, אחת שענוש יענש על עברו על 'ונשמרתם', ועוד שמנכין לו מזכותיו, והרי זה כמחליף מרגלית ואבן טובה על שוה פרוטה.

הנה כי כן ראוי לאדם לשמור נפשו מאד מכל חשש סכנה... וכשיש דבר בעיר ח"ו יקיים דברי חכמינו ז"ל שאמרו [בבא קמא ס, ב] כנס רגליך או יברח לו והיתה לו נפשו לשלל, דכתיב [ישעיה כו, כ] 'חבי כמעט רגע עד יעבר זעם'. ואל יאמר אדם כדעת הישמעאלים הטפשים שאומרים אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר, ואין נסתר מחמתו ואין מידו מציל כתיב, כי אך שקר נחלו כי הוא צוה 'ונשמרתם' וכתוב [שם] לך עמי בא בחדריך...".

כ"ה אייר תש"פ

בודאפעסט

מס' תיק: תש"פ/17

פסק דין לקביעת יהדות

לבית הדין הוגשה בקשה מאת הנערה פראדי רסקין [תאריך לידה: 2 לדצמבר 2004. מספר דרכון ישראלי: 23875923] לאשר את יהדותה.

לאחרי חקירה ודרישה נוכחנו לראות שאכן יהודיה היא מצד שני ההורים. והנני מעיד שמכיר אני את משפחת רסקין במשך הרבה שנים, והיא משפחה של יראים ושלימים, ואביה הרב שמואל רסקין משמש כשליח חב"ד ורב הקהילה הישראלית כאן, ואמה הרבנית דבורה לאה משמשת כמחנכת דגולה בעיר במשך כעשרים שנה. ועל כן הננו לאשר שהנערה פראדי רסקין הינה יהודיה על פי ההלכה.

ולראיה הנני חותם את שמי

הכ"ד ברוך אבערלאנדער

אב"ד ורב דפה

To my Esteemed and Dear Colleagues שליט"א
Community Rabbis and Chabad Shluchim in Hungary;

**HALACHIC RULING ON THE MANNER OF OPENING SHULS,
IN LIGHT OF THE GOVERNMENT'S EASING OF RESTRICTIONS**

Many of you have turned to me and to ask if Shuls can already be opened, in light of the leniencies that the government has announced in the recent days.

In truth, as of now I have heard of leniencies in these areas only in other towns, but not in the capital Budapest. However, the government may indeed declare certain leniencies in Budapest as well, and therefore we should be aware of how we should act in that case.

Since we are dealing with issues of life and death, I feel it is my duty to let you know my opinion. I think we should under no circumstances be opening our Shuls now. Rather, each person should continue praying in his own home, just as we were doing until now. Just as the Rema paskened in Shulchan Aruch (יורה דעה סי' קטז ס"ה): "One should be careful of all things which may bring to danger, for something dangerous is even more severe than something which is prohibited. And we should be more concerned regarding a possible danger, than regarding a possible prohibition etc. and he who guards his soul should distance himself from them. And one may not rely on a miracle, or endanger his life with anything the like of these".

We live in a country where the people behave in a manner of doing "whatever seems proper in their own eyes", and therefore it may be that it is not within my power to stop Shuls from opening by law, but as the Mara d'asra, the Rabbi of the community, and the Head Shaliach of Chabad in this country, I order you not to open your Shuls, and not to congregate in any other manner as well. When it comes to matters of life and death we do not simply follow the majority and even a danger for a minority of people is also considered dangerous. As of now all the medical experts agree that the danger is still upon us, as we personally witnessed recently, when a young healthy Shaliach and Rabbi passed away in one of our neighboring European countries. May his memory be blessed.

After leniencies will be implemented we need to wait for approximately 2 weeks and observe what the results of the leniencies are. We are all hoping that after that waiting period it will become clear that there is a way we can congregate with no danger. Thus we will happily open our Shuls, and thank Hashem for enabling us to once again pray with our congregations.

In order that these matters be clear to the local general community as well, I will IY"YH be giving an online class in Hungarian on Sunday night, in which I will explain my opinion at length. I hope this will also be a source of a big Kiddush Hashem, when other people see that Jewish law takes matters of life and death and the sanctity of life very seriously.

We pray that it may be so that Hashem says ENOUGH to all our troubles, and that He spreads His wings over us and over the entire house of Israel, and the entire world; and that from now until eternity, no harm should come upon us.